

וקראת לשבת עיונג

עיון תורני בפנינו ובסיוע פלאו

גליון מס' 511

פרשת וישלח

ט"ז בכסלו התש"פ

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון במייל: shlomi1122@gmail.com

לע"נ שרה בת מונבאר אורה ע"ה | לע"נ שרינה בת זהירה | להצלחת כל התורמים והמסייעים ברוחניות ובגשמיות



לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלאך, רבנו עובדיה יוסף צוק"ל

סיפר מנהל סמינר: ערכנו לבנות הסמינר 'שבת מחנה'. כששבנו במוצאי שבת למגדל העמק, עמדו לרשות התלמידות אוטובוסים שאמורים היו להחזירן לביתן. אלא שאחת הבנות גרה במושב מסוים בצפון, ונהגי האוטובוס הודיעו שאינם מוכנים להרחיק לכת עד לאותו מושב.

אמרת לרעייתי - ממשיך המנהל לספר - שבוודאי לא ניתן לתלמידה לשוב לביתה בשעה כה מאוחרת לבדה, ולכן ניקח אותה עמנו ברכבנו הפרטי עד לביתה. נסענו אפוא למושב ההוא, וכבר בכניסה למושב הבחנתי באדם בעל חזות חילונית מוצהרת שישב בספסל שבצד הכביש. לפתע מבקשת התלמידה לרדת, ולתדהמתנו ניגשה לאותו חילוני, והלה קיבל אותה בחום ובלבביות... היא הבחינה בפליאתנו, והודיעה: "זה אבא שלי..."

יצאתי מהרכב כדי לשבח את האבא על שזכה לכזו בת מופלאה. עמדתי לשאול אותו, איך ובמה זכה לכזו בת, אך לפתע פונה אלי האיש בעצמו: "אתה בטח תמה ומשתומם, כיצד זכיתי לכזו ילדה צדקת, ובכן קודם כל ברצוני לספר לך שיש לי עוד שני בנים צדיקים, עוסקים בתורה יומם ולילה, וכעת אספר לך כיצד הכל התחיל:

"נולדתי באחד הקיבוצים, במשפחה חילונית לגמרי, ועד היום הזה נשארתי רחוק מיהדות, אך אני חש כבוד והערכה לגדולי תורה וצדיקים. לפרנסתי אני עוסק בחקלאות, ויש לי שדה רחבת ידיים כאן במושב.

"באחד הימים ישבתי לנוח בשדה, ופתאום הבחנתי במסוק שעומד לבצע נחיתה בתוך השדה שלי... הייתי אחוז בתדהמה, מה עושה כאן המסוק הזה? אך כשנחת ונפתחה הדלת, ברגע שהצלחתי לזהות את הדמות שיצאה מהמסוק, עמדתי להתעלף בו במקום!... היה זה מרן הרב עובדיה יוסף! הוא יצא מהמסוק, לבוש בגלימת ההוד שלו, והיה נראה שאינו חש בטוב.

"מיהרתי להביא לו מים וכסא, והוא הודה לי מקרב לב, והתנצל על שהוצרך לנחות דווקא כאן, בהסבירו כי נתקף לפתע בסחרחורת עזה והיה מוכרח לעשות אתנחתא. כמובן אמרתי לו שזכות גדולה היא לי שהרב נוחת כאן בשדה שלי.

לאחר שנרגע מעט, העזתי לשאול אותו: במה זכיתי שהרב יגיע לכאן? הרב השיב לי: "אני נוסע מעיר לעיר כדי לדבר על ליבם של הורים יקרים שבניהם לומדים בבתי ספר חילוניים, ואפילו לומר פסוק 'שמע ישראל' אינם יודעים. כדי לדאוג לדור העתיד, אני הולך ומתחנך בפני אותם הורים: חוסו על נפש ילדיכם, העניקו להם חינוך יהודי תורני!"

המשך בגליון הבא

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום ואור ואלק שלום"א



בגלל פכים קטנים

יעקב אבינו, "בחיר האבות" כדברי חז"ל, האדם המושלם, "יעקב איש תם - גבר שלים". שהה עשרים שנה בבית לבן הארמי, בסביבה של כחש ותרפים, ושלמותו לא נפגמה כהוא-זה. "עם לבן גרתי - ותר"ג מצוות שמרתי". בנה את ביתו עם האמהות הקדושות ויסד את שבטי יה, והוא חוזר אל הארץ המובטחת בציווי הקדוש ברוך הוא: "שוב אל ארץ אבותיך ולמולדתך, ואהיה עימך".

הוא מגיע למעבר יבוק, מעביר את בני משפחתו ורכושו, ונזכר ששכח פכים קטנים. שב על עקבותיו וחצה את הנחל, ולפתע, באפילה, מתנפלת עליו דמות איתנים. מלאך נורא, שרו של עשו. התחילה התגוששות לחיים ולמוות. אדם כנגד מלאך, מלאך חבלה. מה סיכויי? רגע אחד: מי כנגד מי?! האדם - הוא יעקב הצדיק, מרכבה לשכינה, מובטח בהגנתו של הבורא, גדוש במצוות ומוכתר בקדושה. והמלאך - הוא סמא"ל ראש השטנים, מקור הטומאה וההשחתה! מה הם סיכויי של המלאך הרע מול יעקב אבינו?!

אבל לשרו של עשו יש טענה, מקום להטפל לבחיר-האבות: הוא נטל את הברכות במרמה. אמנם נכון שהן מגיעות לו, כי עשו מכר לו את בכורתו. אמנם נכון שאמו הכריחה אותו לקבלן. אמנם נכון שסובבו זאת מן השמים. ובכל זאת - טענה.

מצחיק. ראו נא מיהו הטוען: שרו של עשו!... עשו, שידיו מגואלות בדם נקיים, "ויבוא עשו מן השדה והוא עייף - כדכתיב עייפה נפשי להורגים". עשו, שכפר בעיקר ובתחיית המתים, הפריד בין נשים לבעליהן והגדיל עבירות עד לשמים, שרו הוא "התובע" של יעקב אבינו?! משל למה הדבר דומה? פעם, היתה שנת בצורת, והנהרות יבשו. התאספו החיות ל"עצרת התעוררות", לחשבון נפש נוקב, לדעת, בגלל מי הן נענשות. החליטו, שכל חיה תבוא ותתוודה על עוונותיה. בא הזבא ואמר: "ראיתי ילדה קטנה קוטפת פרחים ביער, וטרפתי אותה". אמרו: "איך זו עבירה. דרכו של זבא - לטרוף, כך ברא אותו הבורא".

בא הנמר ואמר: "ראיתי אדם ביער, והרגתי". אמרו לו: "מצוה עשית, האדם הוא אויב, והבא להורג השכם להורגו". בא הפיל ואמר: "רוח תזיית נכנסה בי, שעטתי לתוך כפר של ילדים והחרבתיו רמסתי הכל ברגלי". אמרו: "גם פיל צריך להתבדר, איך זו עבירה". בא שה קטן ואמר במבוכה: "רעב הייתי, וראיתי ביקתה נמוכה, מכוסה בגג של קש. תלשתי מעט ואכלתי". נענו כולם ואמרו: "אהה, גילינו את האשם! בגללך כולנו סובלים!" ומיד התנפלו עליו האריה והזאב והנמר וקרעוהו לגזרים...

דרך אגב, רק דרך אגב, הם גם נהנו מברו. אבל זהו דבר צדדי...

כן, זה היה מצחיק, אילו זה לא היה עצוב! כל העולם נגדנו, כי אנחנו מדכאים את הפלשתינאים המסכנים. אבל יש דוגמה הרבה יותר קרובה: כל מחזה רדוד זוכה לתקציבים של מאות אלפי שקלים. זוכה לעידוד ממשלתי נדיב. אגודות ספורט, מועדונים, כולם מתוקצבים ביד רחבה. והנה מגיעים לכבשת הרש', לתקציב הישיבות, שהוא פסיק ביחס לכל התקציבים, ומקהלה מתוזמנת פוצחת בהתראה מפני הסחטנות החרדית... הם, מיילאו חביות גדושות. אבל ליעקב אבינו נטפלו בגלל... פכים קטנים.

אבל יש דוגמה קרובה עוד יותר.

עד שאנו מתמרמרים על האופן בו מחולקת עוגת התקציב הלאומי. עד שאנו אומרים: מיילא, תקציב הבטחון והבריאות. אבל מדוע אין שיוויון בתקציב התרבות. שיינתן לתרבות התורנית, השורשית, כפי שניתן בנדיבות לתרבות ההבל והבידור הקלוקל.

עד שאנו קובלים על כך, נפנה את המבט אלינו ונהיה כנים עם עצמנו: איך מתחלקת עוגת התקציב המשפחתי. מיילא, הוצאות אוכל ביגוד ומעון, חשמל וגז וטלפון. אבל מהיתרה, כמה מתבזבז על מותרות וכמה מופנה לצדקה ולחסד, למוסדות תורה ולזיכוי הרבים המשוועים לתמיכתנו וכורעים תחת הנטל. ומבחינת חלוקת משאבי הזמן, כמה מופנה לבטלה, וכמה ללימוד תורה? ... ורבותינו השמיעונו הא בהא תליא,



מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"וישלח יעקב מלאכים לפניו" (לב, ד).

פירש רש"י: "וישלח יעקב מלאכים, מלאכים ממש". פירש הצדיק רבי מאיר מפרימישילן את דברי רש"י על פי דברי המשנה במסכת אבות (ד, יא): "העושה מצווה אחת קונה לו פרקליט אחד". פירוש הדבר: אדם העושה מצווה - בורא על ידי מעשה זה מלאך הדובר טוב ומליץ בעדו. יעקב אבינו שלח לעשו אחיו, מלאכים שנבראו מהמצוות הרבות שעשה, כדי שימליצו טוב בעדו ובעד משפחתו בפני עשו. וזה מה שפרש"י: "מלאכים ממש" - מלאכים ממצוות שעשה.

"ויירא יעקב מאד ויצר לו" (לב, ח).

מבאר רש"י: "ויירא שמא יהרג. ויצר לו, אם יהרוג הוא את אחרים". פסוק זה הסבירו המגיד מדובנא במשל: בכפר אחת היו כמה חולים, אולם לא היה בכפר רופא שיטפל בהם. בעיר הסמוכה התגורר השר הממונה על המחוז, ובעירו דר רופא גדול. באותו הכפר התגורר אחד מקרובי השר. יום אחד הרגיש האיש מחוש קל בראשו, מיחוש שאינו מצריך כל טיפול, אולם האיש החל גונח בקול, וביקש מהשר כי ישלח במהרה את הרופא אל הכפר, כדי שיחיש לו עזרה. והרי - התפלאו בני ביתו - כאב ראש קל לך ומדוע אתה כה גונח? שוטים - אמר האיש - וכי בגללי אני גונח? מבקש אני כי הרופא יבוא אל כפרנו, ויטפל בחולים הסובלים סבל רב... אולם, יודע אני, כי השר לא ישלח את הרופא בעבורם, משום כך מתחלה אני, אולי ישלח השר את הרופא בעבורי...

כן הוא גם הנמשל - המשיך המגיד - הקדוש ברוך הוא ראה כי לדורות הבאים לא יהיו זכויותיהם של בני ישראל כה רבות, משום כך, גלגל את המאורעות כדי שהאבות הקדושים בתפילותם יבקשו על בניהם אחרים. יעקב אבינו - סיים המגיד - היה יכול לנצח את עשו! אולם ביקש מאת ה': "הצילני נא מיד אחי מיד עשו" - כי אף שאני אוכל לנצחו, אולם מה יהא על בני אחרי? משום כך התפלל יעקב: אנא ה' עד סוף כל הדורות הצל את בניי! וזה מה שנאמר בתהלים (פרק כ): "יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלקי יעקב..."

"ויאבק איש עמו" (לב, כה).

פעם אחת דיבר רבי ישראל מאיר הכהן, בעל ה"חפץ חיים", באסיפה חשובה על אודות התחזקות בלימוד התורה. מדוע שאל ה"חפץ חיים" - נאבק שרו של עשו עם יעקב אבינו? מדוע חיכה כל כך הרבה זמן, הרי היה יכול להיאבק עם אברהם או עם יצחק? אלא - תירץ ה"חפץ חיים" - אברהם אבינו מסמל את ה"חסד", יצחק אבינו מסמל את ה"עבודה", ואילו יעקב מסמל את ה"תורה"... שרו של עשו - סיים ה"חפץ חיים" - יכול היה לסבול את החסד, יכול היה לסבול את העבודה, אבל בשום אופן אינו יכול לסבול את התורה! שכן התורה הקדושה היא יסוד קיומו של עם ישראל, משום כך, בכל עת מכריז הוא מלחמה על התורה ולומדיה! עלינו להירתם כולנו יחד למלחמה זו, ולנצחו!



עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

כיצד מברכין אנשים מבוגרים, וכיצד מברכין

חתני בר מצווה?

על הפס' בפרשתנו "ויברך אותו" סיפר הגאון רבי אליהו מן שליט"א: אמרתי דרשה בבר מצווה של נין מרן רבינו הגר"ח קניבסקי שליט"א, ובסיומה בירכתי את חתן בר המצווה: שיהיה תלמיד חכם, צדיק ובעל מידות טובות, אמר לי מרן הגרא"ל (שהיה נוכח): קודם אומרים צדיק כיון שראשית חכמה יראת השם. ושאלתי, הנה במ"ב (סימן מ"ז ס"ק י') הלשון "ותמיד תהיה תפילת האב והאם שגורה בפיהם להתפלל על בניהם שיהיו לומדי תורה וצדיקים ובעלי מידות טובות", הרי שקודם לומדי תורה ואח"כ צדיקים. והשיב: לפני מלחמת העולם, רבים יצאו לתרבות רעה, כי לא היה אוכל והעניות הייתה גדולה מאוד, ולכן לא יכלו לשבת ללמוד כלל ולא היו בכלל "לומדי תורה", ואם לא לומד כיצד יהא ירא שמים, כי נכון שראשית חכמה יראת השם, אבל זה רק אם תחילת דבר יהיה לו שייכות ללימוד תורה ויהיה מ"לומדי תורה" וזו הבקשה שהזכיר במשנה ברורה. שאלתי את רבינו על הלשון "לומדי תורה" מדוע הזכיר לומדי תורה ולא כתב תלמידי חכמים? ועוד, אם הוא לומד תורה וגם צדיק וכי יתכן שלא יהיה בעל מידות טובות, ומה צריך בקשה מיוחדת למידות טובות?! לא לכולם יש כישרונות לגדול תלמידי חכמים, וגם זה ענין של גלגולים עם דורות הקודמים שלא כל אחד תפקידו להיות ת"ח, אבל לומדי תורה זה כולם חייבים ולגבי השאלה מדוע צריך בקשה מיוחדת למידות טובות, כי ודאי שיתכן שיהיה בו מעלות אחרות ולא יהיה בעל מידות טובות.

יהודי נכנס וביקש ברכה לבנו שיהיה תלמיד חכם וירא שמים. שאלתי כיצד צריך להיות הסדר? תלמוד תורה כנגד כולם, אבל אח"כ אמר רבנו: שלא כך הדבר כאשר מברכים אחרים, כי אמרו חז"ל כל שיראת חטאו קודמת, חכמתו מתקיימת וכו'. (בדומה לנאמר לעיל מהגרא"ל ואין שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד). אבל יש לשאול מדברי המשנה ברורה הנ"ל: "להתפלל על בניהם שיהיו לומדי תורה וצדיקים ובעלי מידות טובות" הרי שלומדי תורה לפני צדיקים? חלוק התפילה מברכה, תפילה מתפללים על התכלית והעיקר שזה תורה, ובברכה מתפללים על הלמעשה של סדר הדברים ובזה קודם יראת שמים. ועוד ביאר רבנו גם על דרך המוזכר לעיל שהמשנה ברורה כתב "לומדי תורה" ולא תלמידי חכמים כי כדי לזכות להיות תלמיד חכם - יראת שמים קודם.

סיפרתי לרבנו כי אחד מגדולי ישראל, העניק ברכה לילד בר מצווה "שיהיה ירא שמים ותלמיד חכם" ושאלתי, מדוע אינו מברך גם כן על מידות טובות שבמשנה ברורה כתב שאב ואם יתפללו על בניהם שיהיו לומדי תורה, צדיקים, בעלי מידות טובות, והשיב: מידות זה שייך הרבה פעמים לטבע האדם אם הוא כעסן או בעל תאוה וכו' וזה עבודה (מיוחדת) של תפילת אב ואם לגבי לשפר את הטבע.

רבנו הגיב: אין יראת שמים בלא מידות טובות ואם כן, ברכה על יראת שמים כוללת מידות, אלא, שכאב ואם צריכים לפרט יותר בתפילתם, לכן הם מפרטים יותר ומבקשים על כך מפורש ומפורט.



ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

פרח למה נבלת (חלק ב)

האם חסרות סיבות לנשירה? זה עלול להיות החלל מבעיות לימודיות, בעיות רגשיות וקשיים חברתיים, עד בעיות חוסר השתלבות במסגרות הלימודים, חברים רעים או היחשפות לתכנים קלוקלים. והאם אין מקרים שבהם אין שום סיבה הנראית לעין, ורואים פשוט שזו גזירת שמים?! האם לא ידוע לנו על גדולי ישראל שהתמודדו עם קושי זה?!

עלינו להתחזק בכבוד הבריות, לא לשפוט ולא לקבוע. אדרבה, לתמוך ולכבד את אותם הורים, שרק הקב"ה יודע מה הם לא עושים וכן עושים כדי להחזיר את הבן לאביו שבשמים...

לאותם הורים יקרים נקדיש כמה מילים:

א. ייסורי מצפון - עלינו לדעת שחובת ההשתדלות בחיים היא רק בנוגע לעתיד. כל

מה שנוגע לעבר זה בגזירת שמים.

בכלל זה, גם כל הנוגע לחינוך הילדים. כל הגישות והשיטות נוגעות רק לעתיד, למה שניתן לעשות כעת. העבר - אין... אין מקום להאשמות וייסורי מצפון. צריך לתקן מה שצריך, חשוב לשנות את מה שיכולים, אבל לשקוע בכאב - זה אסון!

ב. חשבונות שמים - עלינו לזכור אנחנו לא יודעים חשבונות שמים. אנחנו מצווים לגדל את ילדינו, ולהשתדל לתת להם חינוך עד כמה שידנו מגעת, אבל מכאן ואילך - "בהדי כבשי דרחמנא למה לך" - מי יודע מה הקב"ה רוצה מאותה נשמה?! מה היא צריכה לעבור בעולם עד לתיקון השלם...

חז"ל אומרים (מועד קטן כח) "אמר רבא: חיי, בני ומזוני, לא בזכותא תליא מילתא אלא במזולא תליא". יש ענייני שמים בנשמות, וכל אחד מקבל את מה שגורה ההשגחה העליונה. זה אינו אומר שהדברים אינם ניתנים לשינוי (עיי"ב ב"כד הקמח", המסביר שעל ידי תפילה הכל משתנה, והכוונה שבדברים אלו צריך תוספת תפילה), אבל בכל זאת רואים כאן עניין של מזל שאינו קשור אלינו.

המשך בגליון הבא